

تاریخچه آموزش زبان انگلیسی و کنسولگری بریتانیا از سال ۱۹۳۴ تا ۲۰۱۴^۱

نویسنده: ریچارد اسمیت^۲

مترجم: احسان مهری^۳

چکیده مترجم

این جستار مروری کوتاه به حوادث اصلی شورای بریتانیا به عنوان یکی از مهمترین نهادهای آموزشی زبان انگلیسی بریتانیا و دنیا دارد. پس از تاسیس این مرکز در سال ۱۹۳۴، با انتصاب زبان شناسان و متخصص آموزش از جمله هورنبی و گتنبی به سرپرستی این مرکز، مسئولین آن سعی بر اخذ رویکرد علمی و پژوهشی در شورای بریتانیا کردند. جالب اینجاست که هورنبی برای مدتی نیز مسئول موسسه ایران و بریتانیا در تهران بود. تاثیر آموزش زبان و فرهنگ بریتانیا حتی از چشم سیاستمدارانی چون لرد لوید و وینستون چرچیل دور نماند، به طوری که نخست وزیر بریتانیا در دوران جنگ پیشنهاداتی برای تدریس کتاب انگلیسی پایه کرد، گرچه به طرز غیرقابل انتظاری مورد توجه شورا قرار نگرفت. شورا در تمامی این سالها سعی در حفظ استقلال در تصمیم گیری داشت اما اتفاقات تاریخی مانند دوران جنگ و چالش های سیاسی پس از آن در اشاعه و نفوذ زبان انگلیسی در مناطق مختلفی چون خاور دور و نزدیک، حوزه بالکان، بالتیک، پرتغال، و امریکای جنوبی بی تاثیر نبود. نویسنده در این یادداشت اشاره می کند که آموزش زبان و فرهنگ بریتانیا تا بخشی ابزاری برای مبارزه با فاشیست و اشاعه فرهنگ و سبک بریتانیایی بوده است. همچنین، ریچارد اسمیت با بررسی مقالات علمی چاپ شده در مجله آموزش زبان انگلیسی سیر پژوهش های علمی و موضوع های آن دوران را (ده های ۴۰، ۵۰ و ۶۰) تحلیل کرده و نسبت آنها را نشان داده است. نکته شایان ذکر این است که حتی در دوران پیشاتعاملی نیز توافقی نسبی

^۱ اخذ از درگاه دانشگاه وارویک انگلستان به نشانی:

https://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/al/research/collections/elt_archive/research_projects/britishcouncil/

^۲ Richard Smith؛ R. C. Smith@warwick.ac.uk

^۳ استادیار زبان شناسی کاربردی؛ ehsan.mehri.work@gmail.com

پیرامون خطوط اخلاقی و مبانی روش شناختی با توجه به رویکردهای موقعیت محور یا ساختاری-شفاهی-موقعیتی وجود داشت. شورا با پذیرش تنوع زبانی به مرور موفق به کسب استقلال رشته آموزش زبان از ادبیات انگلیسی شد. در سالهای اخیر این مرکز با چاپ اسناد و گزارشها از نمایندگی های شورا به صورت مجموعه کتب، به سندسازی تحولات پیرامون آموزش، تولید کتب درسی، تربیت مدرس و مسائل مربوط پرداخته است.

تاریخچه آموزش زبان انگلیسی و شورای بریتانیا از سال ۱۹۳۴ تا ۲۰۱۴

شورای بریتانیا از زمان تاسیس در سال ۱۹۳۴ نقش مهمی در رشد و توسعه آموزش زبان انگلیسی بازی کرده است. به عبارتی، این مرکز سعی در گسترش سنت، صنعت و یا سبک بریتانیایی آموزش زبان انگلیسی برای سخنوران سایر زبان ها داشته است. میتوان به سادگی گفت که "مبدع" آموزش زبان انگلیسی، شورای بریتانیا بوده، یا حتی اگر بخواهیم واژه ی دقیق تری بکار ببریم، این مرکز نوعی "برند" آموزش زبان بوده است. شورای بریتانیا از سال ۱۹۴۶ به بعد شروع به چاپ مجله ای تحت عنوان آموزش زبان/انگلیسی کرد. بعدها سرپرستی این مجله به انتشارات دانشگاه اکسفورد منتقل شد و عنوان "مجله آموزش زبان انگلیسی"^۲ را اخذ کرد که باز هم به صورت خلاصه "مجله ای.ال.تی" نام گرفت.^۴ آقای هورنبی^۵ (م. ۱۸۹۸ - و. ۱۹۷۸) که در آن زمان در مقام جدید "مشاور زبانشناسی" در شورای بریتانیا خدمت می کرد، نقش موسس و اولین سردبیر این مجله را نیز به عهده داشت. تاکید بیشتر وی بر آموزش زبان در محیط های خارجی بود. به همین دلیل، در عنوان جدید این مجله ی نوپا هیچ اشاره مستقیمی به آموزش زبان به عنوان زبان دوم یا خارجی نشد (چون اگر خوانندگان اصلی مجله بیشتر بریتانیایی تبار بودند، چنین عبارتی محلی از اعراب نداشت). از طرفی، به نظر میرسد در عنوان مجله به طور

^۱English Language Teaching

^۲English Language Teaching Journal

^۳ELT Journal

^۴ برای اطلاعات بیشتر در این باره می توانید به اسمیت (۲۰۰۷) مراجعه کنید.

^۵A. S. Hornby

ضمنی بیشتر تاکید بر ایجاد تمایز بین آموزش و ادبیات بود. به عبارتی، این عنوان تاکیدى تازه و در آن زمان "به نوعی مدرن" بر آموزش زبان انگلیسی به سخنوران سایر زبان ها تلقی میشد.

درست قبل از آغاز جنگ جهانی دوم، شورای بریتانیا توجه ویژه ای به مشکلات آموزش زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی در مناطق مورد تاکید خود داشت، از جمله خاور نزدیک، حوزه بالکان، بالتیک، پرتغال، و آمریکای جنوبی. میتوان گفت در دوران لرد لوید به عنوان سومین رئیس شورای بریتانیا، این مرکز فعالیت هایش را در این مناطق گسترش داد. لوید هدف اصلی را "گسترش حوزه ی نفوذ بریتانیا در مناطق حساس در دوران جنگ" اعلام کرده بود تا بتواند جلوی نفوذ فرهنگی فاشیست در این سرزمین ها را بگیرد.^۱ در این دوران فعالیت های اصلی شورای بریتانیا شامل حمایت از موسسات فعال این مرکز (در فلورانس، پاریس، بوینس ایرس، ریودژانیرو، سائوپالو، و مونتویدو) و استفاده از آنها به عنوان مدلی برای تاسیس سایر موسسات مثلا در آتن، بوخارست، مالتا، قاهره، اسکندریه، و لیزبون بود.^۲ تا سال ۱۹۴۰، این شورا ۲۵ موسسه بریتانیایی در مناطق مهم راهبردی تاسیس کرد و "دائما" با بیش از ۲۰۰ شورای حامی انگلیس در سرتاسر جهان به شکل ارائه سخنرانی، کتاب، روزنامه، صفحه های گرامافون، و انواع اطلاعات "در ارتباط بود" و نقش فعالی در انتخاب یا تجهیز معلم های انگلیسی برای آنها داشت.^۳ نگاهی به دوره های موسسه بریتانیا در قاهره در سال ۱۹۴۱-۱۹۴۲ و همچنین گزارش سال اول فعالیت این مرکز (۱۹۴۰=۱۹۴۱) در مدرسه زبان تل آویو که تحت حمایت مالی و کنترل شورای بریتانیا بود، شاهدی بر این مدعا است.

این شورا همچنین شروع به همکاری با ناشران بریتانیایی کرد. این ناشران سعی داشتند در دوران پس از جنگ محصولات آموزش زبان انگلیسی را با مرکزیت بریتانیا به کشورهای حاشیه صادر کنند.^۴ با این حال، این مرکز فقط یک دفتر در خارج کشور، یعنی قاهره داشت که مسئول نظارت بر تمامی فعالیت های موسسات در خاور نزدیک و دور بود، اما سازمان منطقه ای واقع در ترکیه

^۱ دونالدسون (۱۹۸۴) صفحه ۵۵.

^۲ دونالدسون (۱۹۸۴) صفحه ۶۰.

^۳ کنسولگری بریتانیا (۱۹۴۰) صفحه ۴.

^۴ همان.

نیز طبق گزارشات صادره قوی کار میکرد.^۱ دقیقاً در همین چهارچوب رشد تخصصی، هورنبی پس از بازگشت از ژاپن در سال ۱۹۴۲ به عنوان اولین تربیت کننده مدرس در ایران به استخدام شورا در آمد. سپس بعد از پایان جنگ، شغل تاثیر گذار "مشاور زبانشناسی" شورا در لندن را پذیرفت. با تمامی این پیشرفت ها، شورای بریتانیا قبل و دوران جنگ، تمامی منابع خود را محدود به حوزه انگلیسی به عنوان زبان خارجی در موسسات خودی و وابسته کرد.

در دوران جنگ جهانی دوم، آموزش زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی توجه زیادی را در میان مقامات به خود جلب کرده بود. وینستون چرچیل در سخنرانی معروف خود تحت عنوان "امپراطوری های ذهن" هنگام دریافت مدرک افتخاری دانشگاه هاروارد در سال ۱۹۴۳ (که گزارش آن در شماره ۷ سپتامبر آن سال در روزنامه نیویورک تایمز چاپ شد) از کتاب/انگلیسی پایه به قلم سی. کی اوگدن قدردانی کرد و طی نامه ای در سال ۱۹۴۴ به سازمان های دولتی بریتانیا در خارج از کشور توصیه کرد که از این کتاب استفاده کنند.

با این حال، جالب است که نه بی بی سی و نه شورای بریتانیا چندان تحت تاثیر تاکید رسمی چرچیل برای کاربرد کتاب/انگلیسی پایه قرار نگرفتند. در آن نامه ی رسمی سال ۱۹۴۴ پیش بینی شده بود که کتاب/انگلیسی پایه در دوران پس از جنگ فراگیر خواهد شد. اما چون هورنبی در دوران فعالیتش در ژاپن دائماً با کتاب/انگلیسی پایه مخالفت میکرد و از طرفی با یکی از مخالفین اصلی اوگدن یعنی هارولد ای. پالمر در ارتباط بود، انتصاب وی به عنوان "مشاور زبانشناسی" در شورا در سال ۱۹۴۶ نشان میداد که این مرکز چندان روی خوشی به این کتاب نشان نداده و میتواند در برابر فشارهای سیاسی در حمایت از این کتاب مقاومت کند. البته نباید فراموش کنیم که شکست چرچیل نیز در انتخابات عمومی سال ۱۹۴۵ تاثیر بسزایی در کاهش این "فشار" داشت.

در پس و پیش آغاز به کار مجله ی آموزش زبان/انگلیسی در سال ۱۹۴۶ اتفاقات دیگری نیز افتاد که حاکی از جایگاه نوین آموزش زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی بود و علاوه بر این توجیهی برای پذیرش پایان جنگ جهانی دوم به عنوان نقطه عطف حوزه ی آموزش تلقی میشد. نمونه ی

^۱ همان، صفحه ۱۹.

آن تعریف شغل "مشاور زبانشناسی" در دفتر مرکزی شورای بریتانیا، احتمالا در سال ۱۹۴۵، بود که صندلی آن را ای. اس. هورنبی پر کرد (این شغل به احتمال زیاد نه تنها توسط هورنبی پر شده بود بلکه به نام ایشان نیز مزین بود (مثل همان عنوانی که استاد وی، هارولد ای. پالمر برای خود به عنوان مشاور دولت ژاپن از سال ۱۹۲۲ به بعد تعریف کرده بود). همانطور که هورنبی سالها بعد بیان کرده، در ابتدا کار وی "قرار بود عمدتا اداری باشد، یعنی خواندن گزارشها دریافتی از مراکز شورای بریتانیا از بسیاری از بخش های دنیا، نامه نگاری، و مرتب کردن پرونده ها".^۱ در دوران جنگ جهانی تعداد موسسات بریتانیایی که شورا به راه انداخته بود، مخصوصا در خاورمیانه، به شدت افزایش پیدا کرد و هورنبی شخصا مسئول مدیریت موسسه ایران-بریتانیا را در تهران به عهده گرفت. شورا در حوزه آموزش انگلیسی نیز تمرکز خود را در این دوران روی مراکز خارج از کشور گذاشته بود و مجله آموزش زبان انگلیسی با تولیت هورنبی^۲ احتمالا از پیش برنامه ریزی شده بود یا حداقل بهانه ای بود تا معلمان در این مراکز ارتباط خود را با همدیگر و دفتر مرکزی حفظ کنند. این مجله را میتوان تا بخشی منبع آموزش ضمن خدمت معلمان موسسات نیز تلقی کرد. البته همه میدانند که لحن اکثر مقالات در دهه ۱۹۴۰ و ۱۹۵۰ تجویزی بود و از نظر محتوا نیز معمولا لحنی عملگرا و غیراکادمیک داشت.

مجله آموزش زبان در سالها اولیه فعالیتش بیشتر معطوف به اطلاع رسانی به دنیا درباره پیشرفت های بریتانیا بود. بریتانیا سعی داشت جایگاه و مرکز نوینی در آموزش زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی کسب کند، مثلا در موسسه آموزش دانشگاه لندن^۳، برنامه های "انگلیسی با رادیو" بی بی سی^۴ و دوره یو. سی. ال. ای. اس.^۵ ناشران اصلی کتب آموزش و یادگیری زبان (مانند انتشارات دانشگاه آکسفورد، لانگمن، و تا حدی کمتر مکمیلان) از سال ۱۹۴۷ شهرت خوبی میان منتقدان و در تبلیغات پیدا کردند.

^۱ هورنبی (۱۹۶۶)، صفحه ۳.

^۲ هورنبی (۱۹۶۶)، صفحه ۳.

^۳ گوری (۱۹۴۷).

^۴ کوئینالت (۱۹۴۷).

در دوران پس از جنگ نیز همکاری نزدیکی بین شورای بریتانیا و بی بی سی شکل گرفت، که نمونه ی آن مقالات برنامه "انگلیسی با رادیو" با ویراستاری رنه کوئینالت^۱ در مجله آموزش زبان/انگلیسی بود. علاوه بر این، شماره تکمیلی این مجله تحت عنوان "دوره و برنامه های دروس زبان بی بی سی برای دانشجویان خارجی" همراه با شماره نوامبر ۱۹۴۹ به چاپ رسید، که با توجه به مشکلات اقتصادی آن زمان، حاکی از راهبرد برنامه ریزی شده ی شورای بریتانیا در حمایت از برنامه "انگلیسی با رادیو" بی بی سی بود.

برنامه "انگلیسی با رادیو" مانند مجله آموزش زبان/انگلیسی بود اما به شکل شفاهی، که نوعی رسانه ی مهم برای اشاعه تفکر بریتانیا درباره آموزش زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی در مقیاس جهانی تلقی میشد. در واقع، اهمیت برنامه های انگلیسی رادیو بی بی سی در دسترسی به فراگیران سراسر جهان در بسیاری از گزارشات تاریخچه آموزش زبان انگلیسی مغفول مانده است.^۲ همین که رنه کوئینالت به عنوان هماهنگ کننده برنامه ی "انگلیسی با رادیو" به کنفرانس ماکارر^۳ در سال ۱۹۶۱ دعوت شد نشان میدهد که این برنامه در آن زمان چقدر اهمیت داشته است. در واقع، ماکونی^۴ در بررسی خود به تاثیر کلی بی بی سی در آفریقا میپردازد و در مخالفت با فیلیپسون^۵ معتقد است "جایگاه بومی زبانان انگلیسی با فعالیت های شورای بریتانیا تضعیف ولی با فعالیت بی بی سی و صدای آمریکا تقویت شد".

در این میان افراد کمی به طور مستقیم در نهادهای سازی "آموزش زبان انگلیسی" در سالهای پس از جنگ دخیل بودند. البته نقش آنها مکمل بود، به طوری که پایه های این حوزه ی جدید را بنا کردند. برای مثال، فعالیت نیمه وقت هورنبی در موسسه آموزش دانشگاه لندن و بی بی سی، و همکاری کارمندان موسسه در طراحی دوره های مهارت نوشتار برای بی بی سی بسیار شایان توجه است، اما به مرور زمان این تعامل دوطرفه بیشتر شد. برخی از افسران شورای بریتانیا

^۱Rene Quinault

^۲ مثلاً ر.ک. به هوات (۱۹۸۴) و فیلیپسون (۱۹۹۲).

^۳Makerere

^۴Makoni

^۵ ۱۹۹۵.

^۶ ۱۹۹۲.

(مثلا استانارد آلن^۱، هورنبی، گاتنبی) راه ارتباطی مفیدی را با ناشران اصلی ایجاد کردند، که همین باعث شد "موج جدیدی" از تخصص تهیه و تدوین مطالب درسی شکل بگیرد. این موج در فضایی شکل گرفت که مولفان سابقه داری چون وست^۲ و اکرسلی^۳ دعوت شدند تا کتاب هایی را برای بی بی سی (مخصوصا اکرسلی) تهیه کرده و به شورا مشاوره بدهند (مخصوصا وست. وی عضو کمیته مشاوره مطالعات انگلیسی شورای بریتانیا بود که در ۲۲ ژانویه ۱۹۵۲ در این مرکز آغاز به کار کرد).

سال ۱۹۵۰، هورنبی از شورای بریتانیا و سردبیری مجله *آموزش زبان/انگلیسی* استعفا داد تا نویسنده تمام وقت انتشارات دانشگاه آکسفورد شود. پس از آن، برای اولین بار مجله یک هیئت تحریریه تشکیل داد. اعضای آن، به جز هورنبی، شامل کارمندان موسسه آموزش و پرورش بودند. از جمله: الیوت^۴، نونان^۵، پتیسون^۶ و مکی^۷. وست^۸ که ارتباط خود را به خاطر کار نیمه تمام خود روی نسخه آخر گزارش کارنیج در انتخاب واژگان حفظ کرده بود، جایگزین مکی در تحریریه شد و مکی نیز سال ۱۹۵۱ به کانادا مهاجرت کرد. سال ۱۹۵۲، ار.تی. باتلین^۹، سردبیر جدید، به خاطر "تعداد بسیار کم متخصص برای مشارکت در مجله" گلایه داشت.^{۱۱}

تحلیل من از اسناد نشان میدهد که از مجموع ۱۴۴ مقاله در ۵ دوره مجله از سال ۱۹۴۶ تا ۱۹۵۱، نیمی از مقالات توسط ۹ نفر نوشته شده: ای. اس. هورنبی (۲۰ مقاله)، ار. کینگدون^{۱۲}

^۱Stannard Allen

^۲West

^۳Eckersley

^۴یادداشت ها، کمیته مشاوره مطالعات انگلیسی، ۲۲ ژانویه ۱۹۵۲، شماره ۱/۱۳۸، در دفتر اسناد رسمی، کیو).

^۵Elliot

^۶Noonan

^۷Pattison

^۸Mackey

^۹West

^{۱۰}R. T. Butlin

^{۱۱}گزارش ماینس، کمیته مشورتی مطالعات انگلیسی، ۲۲ ژانویه ۱۹۵۲، شماره ۱/۱۳۸، در دفتر اسناد عمومی، کیو

^{۱۲}R. Kingdon

(۱۰ مقاله)، ای. ال. تیپیتس^۱ (۱۰ مقاله)، ای. وی. گاتنبی (۹ مقاله)، ام. وست (۷ مقاله)، دی. ابرکرومبی^۲ (۵ مقاله)، دی. هیکس^۳ (۴ مقاله)، ار. منیول^۴ (۴ مقاله)، و دابلیو. استانارد آلن (۳ مقاله). تمامی این افراد (به جز امبرکرومبی و وست) کارمند شورای بریتانیا بودند. لازم به ذکر است که ۱۰ مقاله تیپیتس همگی درباره "مشکلات تلفظ: بازخورد تصحیحی" بودند و هم جی. سی. کتفورد^۵ و جی. اچ. فلیس^۶ مانند آلن هر کدام در سه پژوهش مشارکت داشتند. در مجموع، ۵۸ مشارکت کننده ی متفاوت مقاله ارائه دادند که از این میان ۲۶ نفر دو مقاله یا بیشتر داشتند. در تحلیل دقیق تر به این نتیجه رسیدیم که در دوره های ۵ و ۱۰ (در بین سالهای ۱۹۵۱ - ۱۹۵۶) در مجموع مشارکت کننده های کمتری حضور داشتند، یعنی ۳۵ نفر، اما ۱۲ نفر دو یا تعداد بیشتر مقاله نوشتند (افرادی که سه مقاله یا بیشتر نوشتند ام. وست (۸ مقاله)، اف. تی وود^۷ (۵ مقاله)، دی. امبرکرومبی (۴ مقاله)، اچ. ای. کارتلج^۸ (۴ مقاله)، دابلیو. ای. مکی^۹ (۴ مقاله)، ای. اس هورنبی (۳ مقاله)، پی. ای. دی. مککارتی^{۱۰} (۳ مقاله)، و ار. مانول (۳ مقاله). در دوره های ۱۱ تا ۱۵ (در بین سالهای ۱۹۵۷-۱۹۶۱) ۴۹ نویسنده با مجله همکاری کردند، که از این میان ۱۲ نفر دو یا تعداد بیشتری مقاله نوشتند (افرادی دارای سه مقاله یا بیشتر ال. ای. هیل^{۱۱} (۸ مقاله)، ام. وست (۸ مقاله)، و اچ. ای کارتلج (۴ مقاله) بودند).

در چنین فضایی که تعامل دوطرفه ی گسترده ای میان تعداد محدودی از افراد در مرکز جدید آموزش زبان انگلیسی حاکم بود، شاید جای تعجب نباشد که تفاهم بسیار زیادی از همان ابتدا

^۱E. L. Tibbitts

^۲D. Abercrombie

^۳D. Hicks

^۴R. Manvell

^۵J. C. Catford

^۶G. H. Phelps

^۷F. T. Wood

^۸H. A. Cartledge

^۹W. E. Mackey

^{۱۰}P. A. D. McCarthy

^{۱۱}L. A. Hill

درباره "خطوط اخلاقی، و مبانی روش شناختی" وجود داشت (آموزش زبان موقعیت محور،^۱ یا ساختاری-شفاهی-موقعیتی^۲). با این حال، جالب است که این توافق روش شناختی در سراسر دهه ۱۹۵۰ و فضای نسبتاً متحول دهه ۱۹۶۰ در نظام آموزش زبان بریتانیا حاکم بود و تا آغاز دهه ۱۹۷۰ با "انقلاب" تعاملی^۳ به چالش کشیده نشد.

در ماه مه ۱۹۵۰، شورای بریتانیا کنفرانسی ۱۱ روزه در ماهابلهشور^۴ در نزدیکی پونا^۵ی هند برگزار کرد. گزارش ۵۴ صفحه ای اولین دوره تابستانه شورای بریتانیا که در هند برگزار شد^۶ در زمان نگارش این مقاله (جولای ۲۰۱۵) از تارنمای "نقاط عطف آموزش زبان انگلیسی" در درگاه اینترنتی برنامه انگلیسی شورای بریتانیا^۷ قابل دسترس است. ای. وی. گتنبی به عنوان سخنران اصلی این کنفرانس در آن زمان "مشاور زبانشناسی" شورا در ترکیه بود، یعنی همان عنوانی که هورنی در لندن داشت (هورنبی در همین دوران از شورا استعفا داد و وقت بیشتری را صرف تهیه و تدوین مطالب درسی و نوشتن فرهنگ لغت برای انتشارات دانشگاه آکسفورد کرد). هورنبی و گتنبی هر دو همکاری خوبی در جمع آوری فرهنگ فراگیران پیشرفته آکسفورد^۸ داشتند که در سال ۱۹۴۲ در توکیو چاپ شد و در سال ۱۹۴۸ توسط انتشارات دانشگاه آکسفورد بازنشر شد.

روش تدریس شفاهی، مستقیم، و کلاس محور که مورد علاقه گتنبی و هورنبی بود به شدت تحت تاثیر آثار هارولد ای. پالمر در دوران قبل از جنگ در ژاپن بود چرا که هر دوی این محققین سالهای بسیار زیادی را قبل از جنگ جهانی دوم در ژاپن بودند (حتی عنوان "مشاور زبانشناسی" را که هورنبی و سپس گتنبی در شورای بریتانیا به دوش میکشیدند، عنوانی بود که از پالمر به عاریه گرفته بودند، چون او نیز شغل "مشاور زبانشناسی" را در وزارت آموزش و پرورش ژاپن در

^۱Situational language teaching.

^۲Structural-oral-situational.

^۳Communicative revolution

^۴Mahableshwar.

^۵Poona.

^۶فیلیپسون (۱۹۵۶)، صفحه ۸۸.

^۷Milestones in ELT.

^۸British council's English agenda.

^۹Oxford Advanced Learner's Dictionary.

بین سال های ۱۹۲۲ تا ۱۹۳۶ به عهده داشت). در سال های پس از استقلال هند، رویکرد هورنبی و گتنبی "با پشتوانه" و مدرن نبود، یعنی از نظر تحقیقاتی توضیح پذیر نبود و بیشتر بر جمله و ساختار تاکید میکرد. میتوان گفت، روش ساختاری-شفاهی-موقعیتی^۱ به طور گسترده در هند تا دهه ۱۹۷۰ اشاعه یافته و دنبال میشد. اغلب نیز به قول پرابهو^۲ این روش را "روش مستقل" میشناختند. سخنرانی گتنبی در کنفرانس سال ۱۹۵۰ را میتوان نقطه آغاز این فرایند دانست، و از این طریق به نوعی کلید "آموزش محور" بین بریتانیا و هند در دوران پس از استقلال خورده شد. این رابطه تا بخشی هنوز یک طرفه بود، چون فرض بر این بود که تخصص بریتانیا به درد هند میخورد (این نگرش را میتوان از اهمیتی که به آرای گتنبی در کنفرانس داده شد و توصیه هایی که بر خلاف مسئولین آموزش هند در کنفرانس زده میشد فهمید). با این حال، گزارش عینی فیلیپسون از این جلسه میتواند رنگی از حقیقت داشته باشد:

من به خوبی فضای متشنج کنفرانس را به یاد دارم ولی طوری که پروفیسور گتنبی به نرمی صحبت میکرد فضا را خیلی دوستانه و صمیمانه کرد. آخرین سخنرانی های نمایندگان و قدردانی از پروفیسور گتنبی به خاطر فضایی که در تمامی کنفرانس در آن روزهای خوب و به یاد ماندنی ایجاد کرده بود شاهدهی بر ادعا من است.

یکی از پیشنهاد های کنفرانس تاسیس "موسسه تحقیق در آموزش زبان انگلیسی" بود. این پیشنهاد ما را به یاد موسسه تحقیقات در آموزش زبان می اندازد که با پیشگامی پالمر در ترکیه در سال ۱۹۲۳ راه اندازی شد و خود گتنبی هم در آن عضویت فعال داشت. در ۱۹۵۸ موسسه مرکزی زبان انگلیسی در هیدرآباد تاسیس شد (این موسسه در سال ۱۹۷۲ به موسسه مرکزی انگلیسی و زبان های خارجی تغییر نام داد و از سال ۲۰۰۷ دانشگاه انگلیسی و زبان های خارجی نامیده میشود). قبل از این نیز اولین موسسه آموزش زبان با حمایت شورای بریتانیا در الله آباد در سال ۱۹۵۴ تاسیس شد.^۴

^۱Structural-oral-situational.

^۲ پرابهو (۱۹۸۷).

^۳Prabhu

^۴ کریشنا سوامی (۲۰۰۶)، صفحه ۱۲۶.

در سال ۱۹۵۴ مجله ای برای معلمان هند تحت عنوان آموزش انگلیسی - مجله ای مختص آموزش انگلیسی در هند^۱ (با همکاری شورای بریتانیا و لانگمن شرقی) تاسیس شد. دوره یک، شماره ۴ این مجله در سال ۱۹۵۵ اولین نسخه ای است که از این مجله در آرشیو آموزش زبان دانشگاه وارویک داریم. در این شماره مقاله ای طولانی از اف. ال. بیلوز^۲ وجود دارد. بیلوز به عنوان افسر شورا در اصل مسئول کمپین مدراس^۳ برای اشاعه روش ساختاری-شفاهی-موقعیتی در جنوب هند بود و شکل اولیه مدل "عرف" تربیت معلم از طرف شورای بریتانیا در هند محسوب میشد و هنوز هم میشود. در دهه ۱۹۵۰، شورا شروع به نوشتن برنامه درسی ساختاری برای ایالات مختلف هند کرد که در این میان کارمندان و دانشجویان اسبق موسسه آموزش (دانشگاه لندن) به شدت در آن دخیل بودند.

موفقیت ظاهری رویکرد ساختی^۵ و به نظر خنثی (چون به شدت زبانشناختی محور و بدون پشتوانه تحقیقاتی بود) که در دوران پس از استقلال هند بکار میرفت، همراه با آغاز زبانشناسی کاربردی به عنوان یک رشته تحقیقاتی در بریتانیا (حرکتی که به شدت تحت حمایت و پشتیبانی شورای بریتانیا بود) باعث شد که دانش آموزش زبان انگلیسی بریتانیایی به راحتی در دوران دهه ۱۹۶۰ در سایر کشورها اشاعه پیدا کند. چکیده ای از گزارش سالانه شورای بریتانیا در بین سال های ۱۹۶۰ تا ۶۱ که به شکل جزوه با عنوان *زبان انگلیسی در خارج*^۶ چاپ شد شاهدی بر این مدعی است. در سال ۱۹۶۰ تا ۶۱ گزارش و یادداشت های دیگری نیز چاپ شد که از آن میان میتوان به گزارش ماکارر^۷ اشاره کرد که فیلیپسون به تفصیل آن را تحلیل کرده است.^۸ این گزارش مدعی است که اعتماد به نفس مشابه و جدیدی در میان متخصصین آموزش زبان بریتانیایی در آن زمان که "دوران تغییر" تلقی میشد شکل گرفت که حاصل همان شکوه باقی

^۱Teaching English – A magazine devoted to the Teaching of English in India.

^۲F. L. Billows

^۳ مراجعه کنید به اسمیت و مالی (۲۰۰۴).

^۴Madras

^۵Constructive

^۶The English Language Abroad.

^۷Makarere

^۸1992

مانده امپراطوری بریتانیا بود. در واقع، در دهه ۱۹۶۰ شورای بریتانیا نقش فعال تری در برنامه ریزی درسی و تربیت معلم در خارج از کشور بازی کرد.

در آن زمان به نظر میرسید که با شکل گیری حوزه آموزش زبان انگلیسی، روابط و تعامل مثبتی بین بریتانیا و کشور های نوظهور "مشترک المنافع" شکل گرفته است. در همین حین، در دهه ۶۰ ما شاهد رشد گسترده رشته زبانشناسی کاربردی/آموزش زبان انگلیسی در دانشگاه های بریتانیایی هستیم. این روند با گزارش آموزش انگلیسی در خارج از کشور و دانشگاه های بریتانیایی تشدید شد؛ که بر اساس سخنرانی در کنفرانس شورای بریتانیا در ناتفورد هاوس^۲ در لندن در دسامبر ۱۹۶۰ نوشته شده بود. مقالات این کنفرانس طبق توصیه "شورای زبانشناسی" شورا در سال ۱۹۵۹ تحت عنوان آموزش و پژوهش دانشگاهی در حوزه آموزش زبان انگلیسی به عنوان زبان دوم/خارجی دعوت به ارائه شده بود.

بین سال های ۱۹۵۹ و ۱۹۶۹، ارتور کینگ^۳ مسئول نظارت بخش آموزش و پرورش کنسولگری بریتانیا بود و تاثیر بسزایی در این قسمت گذاشت.^۴ دونالدسون میگوید:

بیشتر به خاطر ارتور کینگ^۵ بود که نظام قدیمی موسسه شورای بریتانیا و آموزش مستقیم زبان انگلیسی به عنوان پیش نیاز دانش فرهنگ و مردم بریتانیا از دور خارج شد ... به قول یکی از همکاران، وی معتقد بود که "ورود ادبیات به حوزه آموزش زبان کار اشتباهی است. همه نمیخواهند ادبیات یاد بگیرند و و اینکار لزوما رویکرد روش شناختی درستی به آموزش انگلیسی برای اهداف خاص^۶ نیست."

^۱ این یادداشت توسط اچ.جی. ویمنت، معاون نظارت بخش آموزش و پرورش کنسولگری در آن زمان ویراست شد و توسط میوتن در سال ۱۹۶۱ چاپ شد.

^۲Nutford House

^۳Arthur King

^۴ دونالدسون (۱۹۸۴)، صفحه ۲۷۳.

^۵Arthur King

^۶English for Special Purposes.

^۷ دونالدسون (۱۹۸۴)، صفحه ۲۱۸.

کینگ در تعطیلی "چندین موسسه کوچک و شورای انگلیسی تبار تحت حمایت شورای بریتانیا در اروپا و خاورمیانه شرکت داشت تا راه را برای "نظام چندگانه" با تاکید بر تربیت معلم، تهیه و تدوین مطالب و برنامه درسی، و همکاری با دانشگاه ها باز کند.^۱ بنابراین، شاید تعجب برانگیز نباشد که در دهه ۶۰، کینگ اصلی ترین فرد در تغییر رویکرد شورای بریتانیا از تاکید بر ادبیات و "پروپاگاندای فرهنگی به سمت تاکید بر زبان بود، یعنی حمایتی آگاهانه از یک نوع رویکرد "مدرن" تخصصی به سردمداری هورنبری و سایر افرادی که تحت تاثیر آثار پالمر در دوران قبل از جنگ بودند.

این فضا نقطه عطف مهمی برای کینگ محسوب میشد (و به نوعی حاکی از قدرت هورنبری و گاتنبری و به پشتوانه پالمر بود)، چون وی به شدت از رویکرد زبان-محور تخصصی در دو مقاله در سال ۱۹۴۹ در مجله *آموزش زبان/انگلیسی* انتقاد کرده بود.^۲ این مسائل نشان دهنده "سبک قدیمی" فلسفه شورای بریتانیا است که با وجود اینکه امروزه ما از رویکرد ساختاری-شفاهی- موقعیتی نیز دور شده ایم، به طرز غیرقابل انتظار و شگفت انگیزی "مدرن" به نظر میرسید. برای مثال، کینگ میگوید "اگر ما تمرکز کمتری روی دقت کلام و بیشتر روی فرهنگ کشور مقصد داشته باشیم، علاقه فراگیران به یادگیری زبان بیشتر میشود".^۳ ما باید هدف و وسیله را با هم هماهنگ کنیم و باید این هدف را با کاربردی کردن روش تدریس انجام دهیم و معیار را نه خیلی درستی کلام بلکه مفهوم بودن آن بگذاریم".^۴ وظیفه اخلاقی معلم زبان خارجی همان وظیفه معلم زبان مادری است.^۵ "اگر کلام زبان آموز شما قابل درک است چرا میخواهید آن را تغییر دهید؟ اگر شما یا او میتوانید با در نظر نگرفتن انگلیسی "معیار" با هم تعامل کنید، چرا اینکار را نمیکنید؟ همین مسائل در گذشته زبان انگلیسی را زنده نگه داشته است".^۶

^۱ دونالدسون (۱۹۸۴)، صفحه ۲۷۳.

^۲ کینگ (۱۹۴۹الف)، صفحه ۱۱.

^۳ کینگ (۱۹۴۹الف)، صفحه ۵.

^۴ همان (۱۹۴۹ب)، صفحه ۲۹.

^۵ همان (۱۹۴۹ب)، صفحه ۳۱.

^۶ همان (۱۹۴۹ب)، صفحه ۳۶.

طبق تحلیل فیلیپسون^۱ و بررسی پنی کوک^۲ "رویکرد هورنبی" در دهه ۱۹۶۰ همه گیر شد چون با تغییر نگاه شورای بریتانیا از پرپاگاندای فرهنگی که به وسیله موسساتش اشاعه میافت به سمت آموزش زبان انگلیسی به مثابه "کمک برای پیشرفت" حرکت کرد (با تاکید بر تربیت معلمان کشورهای مستعمره اسبق). بنابراین، در سال ۱۹۵۷، فیرت^۳ در گزارش خود به شورای بریتانیا طی سفرش به هند و پاکستان معتقد بود:

مشکل اصلی همین است که ما مطالعات زبان انگلیسی را از بند کهنه ی رویکرد ادبی آزاد کنیم تا بتوانیم کارمندان علمی و متخصص را با انگلیسی واضح و کارآمد مطابق نیازهایشان تربیت کنیم. هندی ها و پاکستانی ها خودشان معتقدند که هرکسی دوست دارد میتواند دنبال مطالعات ادبی برود اما برای یادگیری زبان انگلیسی به کمک احتیاج دارند، چرا که همین ابزار آموزش و تحقیق آنها در سالهای آتی ست.^۴

در سال ۱۹۶۰، یعنی دوران آغاز نوین "نهادینه سازی شدید آموزش زبان انگلیسی"^۵ بروس پتیسون^۶ با تاسف مینویسند "در سالهای اخیر ادبیات انگلیسی به خاطر رشد شدید در حوزه آموزش زبان به حاشیه رانده شده است"^۷.

در سالهای دهه ۱۹۶۰، بودجه بی سابقه ای در حمایت از رشته آموزش زبان انگلیسی اختصاص داده شد. در این دهه، دوره های یکساله ی تربیت معلم در مقطع کارشناسی ارشد در دانشگاه های بانگور، اسکس، لیدز، و منچستر (به همراه موسسه آموزش و پرورش و ادینبرو) برگزار شد. اکثر دانشجویان شامل افسران شورای بریتانیا و متخصصان کشورهای مشترک المنافع بودند.

^۱ ۱۹۹۲.

^۲ ۱۹۹۴.

^۳ Firth

^۴ گزارش ماینس، شورای زبان شناختی کمیته مشورتی مطالعات انگلیسی، ۹ دسامبر ۱۹۵۷، شماره ۱/۱۳۸، در دفتر اسناد عمومی، کیو.

^۵ فیلیپسون (۱۹۹۲)، صفحه ۱۱۳.

^۶ Bruce Pattison

^۷ گزارش ماینس، شورای زبان شناختی کمیته مشورتی مطالعات انگلیسی، ۹ دسامبر ۱۹۶۰، شماره ۱/۱۳۸، در دفتر اسناد عمومی، کیو.

جزوه هایی که به طور سالانه توسط شورا در بین سالهای ۱۹۶۳ تا ۱۹۶۷ درباره دوره های دانشگاهی مرتبط با آموزش زبان انگلیسی در بریتانیا چاپ شده حاکی از رشد قابل توجه در این باره است (برای مثال میتوانید جزوه ی سال های ۱۹۶۳ تا ۶۴ را با جزوه ۱۹۶۶ تا ۶۷ مقایسه کنید).

در اوایل دهه ۱۹۶۰، شورا مرکز اطلاعات آموزش زبان انگلیسی را در لندن راه اندازی کرد تا تبدیل به مرجعی برای آرشیو و نگارش فهرست تحقیق و کتب چاپ شده شود (جالب است که مجموعه ای از چکیده های آموزش زبان در جولای ۱۹۶۱ شروع به چاپ شد که بعدها تبدیل به مجله آموزش زبان با چاپ انتشارات دانشگاه کمبریج شد).

در آغاز سال ۱۹۷۱، مرکز اطلاعات آموزش زبان انگلیسی شروع به چاپ خبرنامه (اسناد آموزش زبان انگلیسی) کرد، که حتی در اولین شماره ها، اشاره میکرد که موج جدیدی از روش "تعاملی" در آموزش زبان انگلیسی در فضای بریتانیا به راه افتاده است (این خبرنامه شامل مقالات مهمی از دیک الرایت^۱ و کریس کندلی^۲ و سایرین میشد). خبرنامه هرساله بین سه تا شش شماره تا سال ۱۹۷۶ چاپ میشد تا اینکه در سال ۱۹۷۸ با همان عنوان (اسناد آموزش زبان انگلیسی)^۳ به شکل کتاب در آمد، در سال ۱۹۷۸ با شماره ۱۰۱ شروع شد و در سال ۱۹۹۰ با شماره ۱۳۴ به پایان رسید. بسیاری از این کتاب ها تا کنون در درگاه نقاط عطف در آموزش زبان انگلیسی منتسب به شورای بریتانیا بارگزاری شده است. تا شماره ۱۱۳، کتاب ها فقط از سوی شورای بریتانیا چاپ میشد اما از شماره ۱۱۴ تا ۱۲۴ انتشارات پرگامون با همکاری شورای بریتانیا شروع به چاپ این کتاب کرد و در نهایت از شماره ۱۲۵ تا ۱۳۴ انتشارات انگلیسی مدرن همکاری خود را با شورا آغاز کرد. در پایان این دوره، کریس برامفیت^۴ ویراستار مجموعه بود. بعد از آن، وی از سال ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۶ سرویراستار سایر مجموعه شد (که همچنان توسط انتشارات انگلیسی مدرن با همکاری شورای بریتانیا چاپ میشود). عنوان این مجموعه بعداً به "مروری بر آموزش زبان

^۱Dick Allwright

^۲Chris Candlin

^۳ELT Documents

^۴Chris Brumfit

انگلیسی" (که به شکل کاغذی، دوره و شماره ای چاپ میشد) و سپس به "پیشرفته‌ها در آموزش زبان انگلیسی" (همان محتوا اما به شکل جلد مقوایی) تغییر نام داد. از این مجموعه، ۱۴ شماره چاپ شد که آخرین آن به سال ۱۹۹۶ برمیگردد. کریس برامفیت قبل از مرگش در سال ۲۰۰۶، نسخه‌های شخصی خود از این شماره‌ها را به آرشیو آموزش زبان انگلیسی دانشگاه وارویک اهدا کرد. ما همچنین مجموعه‌ی کامل اسناد آموزش زبان انگلیسی را تا بخشی از طریق مجموعه داکین^۱ و بخشی از اهدایی شورای بریتانیا در اختیار داریم. در سال ۱۹۹۷، این مجموعه "مرور آموزش زبان انگلیسی" لقب گرفت (که توسط انتشارات لانگمن با همکاری شورای بریتانیا چاپ میشد). کریس کندی^۲ سردبیر این مجموعه بود که تا سال ۲۰۰۰ قبل از توقف آن ۱۱ دوره را منتشر کرد.

مرکز اطلاعات آموزش زبان انگلیسی در دهه ۱۹۸۰ به خاطر تعدیل شدید بودجه دولت برای شورای بریتانیا تعطیل شد و اسناد آرشیو آن یا تقسیم یا (در بسیاری از موارد) معدوم شد. تعدادی از اسناد این مرکز که معدوم نشده بودند از طرق مختلف سر از آرشیو آموزش زبان دانشگاه وارویک درآوردند، و ما همچنان مشتاق دریافت اسناد بیشتر، مخصوصا اسناد چاپ نشده یا مطالب نایاب هستیم.

فهرست منابع

Donaldson, F. 1984. *The British Council: The First Fifty Years*. London: Jonathan Cape.

Krishnaswamy, N. and Krishnaswamy, L. 2006. *The Story of English in India*. Delhi: Foundation Books.

Phillips, L.R. 1956. 'Professor E.V. Gatenby, C.B.E., M.A.' (Obituary). *English Language Teaching* 10/3: 87-90.

Phillipson, R. 1992. *Linguistic Imperialism*. Oxford: Oxford University Press.

Prabhu, N.S. 1987. *Second Language Pedagogy*. Oxford: Oxford University Press.

Also available online: http://fds.oup.com/www.oup.com/pdf/elt/library_classics/slp_c1.pdf

Smith, R. 2007. 'The origins of *ELT Journal*'. Oxford University Press *ELT Journal* website. Online: <http://www.oxfordjournals.org/eltj/about.html>

^۱Dakin Collection

^۲Chris Kennedy

Smith, R.C. with A. Maley. 2004. 'Lionel Billows (1909–2004): In memoriam'. *English Language Teacher Education and Development* 8: 83–87. Online: <http://www.eltd.net/issues/volume-8/smith-maley-volume8.pdf>

Wayment, H.G. (ed.) 1961. *English Teaching Abroad and the British Universities*. London: Methuen.

Fisher, A. 2009. *A Story of Engagement: the British Council 1934-2009*. London: The British Council. Available online: <http://www.britishcouncil.org/new/PageFiles/12882/A%20Short%20History%20of%20the%20British%20Council%202009.pdf>